

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 528/2020-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpeného zákonnými zástupcami [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], právne zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Franko, advokátska kancelária s. r. o., Popradská 82, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Franko, PhD., ktorou namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP 273/2018 z 29. marca 2019 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 241/2019 z 29. apríla 2020, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť maloletého [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí orgánov verejnej moci, proti ktorým ústavná sťažnosť smeruje, a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. júla 2020 osobne doručená ústavná sťažnosť maloletého [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného zákonnými zástupcami [REDACTED], a [REDACTED], právne zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Franko, advokátska kancelária s. r. o., Popradská 82, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Franko, PhD., ktorou namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 CoP 273/2018 z 29. marca 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 241/2019 z 29. apríla 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ bol stranou v konaní vedenom Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 24 C 3/2018 ako žalovaný III v konaní o určenie neplatnosti právneho úkonu a o určenie otcovstva k nemu. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 24 C 3/2018 z 12. júna 2018 (ďalej len „rozsudok z 12. júna 2018“) žalobu žalobcu – [REDACTED], proti žalovanej I ([REDACTED]) a žalovanému II ([REDACTED]) a proti sťažovateľovi ako žalovanému III o určenie neplatnosti právneho úkonu a o určenie otcovstva k žalovanému III zamietol a žalovaným I a II priznal proti žalobcovi právo na náhradu trov konania. Okresný súd videl neprípustnosť žaloby o určenie neplatnosti súhlasného vyhlásenia žalovanej I a žalovaného II o otcovstve k sťažovateľovi

z dôvodu, že neboli splnené zákonné predpoklady pre rozhodnutie o nej s poukazom na § 137 písm. d) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu. V konkrétnostiach okresný súd uviedol, že neplatnosť právnych úkonov právna teória považuje za určenie právnej skutočnosti, pričom určenie predmetnej právnej skutočnosti nevyplýva z osobitného predpisu, preto určenie takejto žaloby nie je prípustné.

3. O odvolaní proti rozsudku okresného súdu z 12. júna 2018 rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. Hlavným dôvodom zrušenia rozhodnutia súdu prvej inštancie bolo podľa názoru krajského súdu nesprávne právne posúdenie názoru o prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti súhlasného vyhlásenia žalovanej I a žalovaného II o otcovstve k žalovanému III. Podľa názoru krajského súdu bola žaloba žalobcu doručená okresnému súdu 27. júna 2013, teda za účinnosti predchádzajúceho Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pričom § 80 písm. c) OSP obsahoval totožné znenie ako v súčasnosti platný a účinný § 137 písm. c) CSP vo vzťahu k žalobe o určenie existencie, prípadne neexistencie práva. Podľa názoru krajského súdu teda podľa oboch ustanovení bolo a je možné žalobcom požadovať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Keďže Civilný sporový poriadok vychádza zo zásady, že súd má určiť aktuálny právny stav, pripúšťa určenie právnej skutočnosti (a teda žalobu o neplatnosť právneho úkonu) výlučne za predpokladu, že tak vyplýva z právneho predpisu. S prihliadnutím na § 470 ods. 2 CSP (Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona o predbežnom prejednaní veci, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentrácii konania, ak by boli v neprospech strany.) a na ústavno-právnu zásadu ochrany legitímnych očakávaní strán v spore krajský súd zdôraznil, že v konkrétnej veci je potrebné posudzovať otázku procesnej prípustnosti žaloby a naliehavého právneho záujmu podľa právnej úpravy účinnej v čase podania žaloby.

4. Vzhľadom na uvedené skutočnosti vyhodnotil krajský súd nesprávne zamietnutie žaloby z dôvodu jej procesnej neprípustnosti zo strany okresného súdu ako jeho nesprávny procesný postup, ktorým bolo znemožnené žalobcovi, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

5. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, v ktorom namietal, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6. Dovolanie sťažovateľa bolo napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietnuté. Sťažovateľ zdôrazňuje, že hlavným dôvodom odmietnutia dovolania pre jeho procesnú neprípustnosť bola skutočnosť, že dovolaním bolo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo zrušené rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec vrátená tomuto súdu na ďalšie konanie, teda v konkrétnych okolnostiach veci nešlo o rozhodnutie vo veci samej, resp. rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

7. Arbitrárnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sťažovateľ vidí v otázke povahy zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu vo vzťahu k prípustnosti dovolania. Dôvody uvádzané najvyšším súdom v napadnutom uznesení považuje sťažovateľ za rozporné s ústavou.

8. Sťažovateľ si je vedomý existencie rozhodnutia najvyššieho súdu R 19/2017, ktoré zrušujúce rozhodnutie nepovažuje za rozhodnutie vo veci samej, a rovnako aj komentára k Civilnému sporovému poriadku, podľa ktorého nejde v takomto prípade o rozhodnutie vo veci samej (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Bratislava : C. H. Beck SK, 2016, s. 1354. ISBN 978-80-7400-629-6.). Podľa sťažovateľa je však potrebné uvedené právne názory vnímať v celkovom kontexte. Autorkou časti komentára je sudkyňa najvyššieho súdu JUDr. Jana Bajánková, pričom motívy prijatia rozhodnutia najvyššieho súdu R 19/2017 možno tiež hľadať vo všeobecnom reštriktívnom

prístupe dovolacieho súdu k jeho prieskumu rozhodnutí súdov nižšej inštancie. Obhajobu právneho názoru v rozhodnutí R 19/2017 považuje sťažovateľ za príliš strohú a obmedzujúcu sa len na toto konštatovanie:

„9.1. Dovolací súd zastáva názor, podľa ktorého (kasačné, procesné) uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie, nie je rozhodnutím dovolacieho súdu vo veci samej. Rozhodnutím dovolacieho súdu vo veci samej je rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení.

9.2. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nie je ani rozhodnutím, ktorým sa konanie (o veci vymedzenej žalobou) končí. V dôsledku kasácie prvoinstančného rozhodnutia a vrátenia veci na ďalšie konanie nie je vec právoplatne skončená a súd prvej inštancie znovu o nej koná a rozhoduje.

9.3. Tieto právne náhľady (viď 9.1. a 9.2), sú zastávané aj v odbornej právnickej literatúre (viď publikáciu Civilný sporový poriadok, Komentár, C. H. Beck, Praha, 2016, str. 1354 a 1355).“

9. Sťažovateľ v tomto kontexte poukazuje na profesijne nezaujatý pohľad, podľa ktorého sa takéto rozhodnutie za meritórne považuje (pozri napr. WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Praha : Linde, 2008, s. 286.). Je presvedčený, že v prípade zrušovacieho rozhodnutia ide o vec samu a že teda argumentácia, ktorá sa používa v rozhodnutí najvyššieho súdu R 19/2017 v druhej vete bodu 9.1, je mylná. Najvyšší súd považuje *de facto* rozsudok potvrdzujúci alebo meniaci aj za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, ale aj za rozhodnutie vo veci samej. Nerozlišuje medzi rozhodnutiami vo veci samej a rozhodnutiami, ktorými sa konanie končí. Odvolací súd zrušovacím rozhodnutím totiž rozhoduje o podstate sporu (merite veci), ale nie konečne ako v prípade potvrdzujúceho alebo meniaceho rozhodnutia. Vec vracia naspäť. Vec sama je určovaná obsahom/predmetom, t. j. tým, o čom súd rozhoduje. Nie je teda určovaná tým, akým rozhodnutím súd rozhodol a či to rozhodnutie pôsobí (z hľadiska času), teda že súd nerozhodne v konečnej platnosti. Inak by zákonodarca nerozlišoval rozhodnutia vo veci samej a rozhodnutia, ktorými sa konanie končí.

10. Arbitrárnosť napadnutého uznesenia krajského súdu vidí sťažovateľ vo veci rozhodovania o otázke prípustnosti žaloby. Je presvedčený, že postup krajského súdu pri výklade a aplikácii ustanovení § 137 a § 470 CSP je arbitrárny. V konkrétnostiach považuje za arbitrárny záver obsiahnutý v bode 20 napadnutého uznesenia o aplikácii zásady ochrany legitímnych očakávaní strán.

11. Podľa sťažovateľa rozhodnutia ústavného súdu, na ktoré odvolací súd poukazuje, sa týkajú konaní o súlade právnych predpisov. Ak sa krajský súd domnieval, že § 470 CSP je protiústavný, mal konanie prerušiť podľa § 162 ods. 1 písm. h) CSP a podať návrh na súlad označeného ustanovenia s ústavou a medzinárodnými zmluvami. Súčasne sa uvádzané rozhodnutia a otázka legitímneho očakávania obsiahnutá v nich týkajú otázok súvisiacich s náhlym zásahom do majetkových, vlastníckych práv (platy sudcov, sociálne dávky, nájomné vzťahy).

12. V konkrétnych okolnostiach veci podľa sťažovateľa nemožno operovať s otázkou porušenia legitímneho očakávania, keďže nešlo o náhly, nepredvídateľný a neproporcionálny zásah do postavenia žalobcu. Rozhodnutie súdu prvej inštancie je z 12. júna 2018, pričom Civilný sporový poriadok nadobudol účinnosť 1. júla 2016. Žalobca teda podľa sťažovateľa mal k dispozícii necelých 24 mesiacov na to, aby žalobný návrh prispôbil novému civilnému procesu. Nebol však aktívny, čím porušil princíp „*vigilantibus iura scripta sunt*“ – bdelym patrí právo. Tento nedostatok pritom nemožno prenášať na všeobecný súd a ani na strany v spore. Sťažovateľ zároveň poznamenáva, že postup všeobecného súdu podľa nových procesných predpisov aj v konaniach začatých pred účinnosťou týchto nových procesných predpisov (okamžitá aplikabilita) je v právnom štáte „samozrejmosťou“ (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Bratislava : C. H. Beck SK, 2016, s. 1495. ISBN 978-80-7400-629-6.).

13. Postup všeobecných súdov musí byť tiež predvídateľný, zákonný, a nie svojvoľný. S princípom legitímneho očakávania nemožno len tak „žonglovať“ a v súdnom konaní ním poprieť výslovné znenie procesného predpisu a presný príkaz zákonodarcu ako postupovať pri intertemporalite.

14. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu a napadnutým uznesením krajského súdu, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a napadnuté uznesenie krajského súdu zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ zároveň požaduje priznanie náhrady trov konania.

II.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

15. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

16. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

18. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže

na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

19. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

20. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

21. Z princípu subsidiarity, ktorým sa konanie vo veci ústavnej sťažnosti štandardne riadi, vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom a ustanovenia Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením krajského súdu

22. Sťažovateľ napáda kasačné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo zrušené rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec vrátená tomuto súdu na ďalšie konanie, pričom ústavnú sťažnosť predkladá ústavnému súdu po rozhodnutí najvyššieho súdu o dovolaní proti kasačnému rozhodnutiu odvolacieho súdu. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie odmietnuté ako procesne neprípustné.

23. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ napadol ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie krajského súdu už v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 409/2019. Nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 409/2019 z 28. januára 2020 nebolo ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyhovené na podklade zistení ústavného súdu, že v prejednávanej veci sťažovateľ podal okrem ústavnej sťažnosti aj dovolanie, o ktorom v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti nebolo rozhodnuté. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že argumentácia obsiahnutá v tejto ústavnej sťažnosti a v ústavnej sťažnosti, o ktorej ústavný súd konal v konaní pod sp. zn. I. ÚS 409/2019, nie sú totožné. Touto ústavnou sťažnosťou sa teda sťažovateľ uchádza o ústavnú ochranu síce totožného rozhodnutia odvolacieho súdu ako v predchádzajúcom konaní pred ústavným súdom, avšak na podklade rozdielnej vecnej argumentácie. Z uvedených dôvodov, berúc do úvahy viazanosť rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde), ústavný súd pre úplnosť zdôrazňuje, že rozhodnutia ústavného súdu vydané vo veci sp. zn. I. ÚS 409/2019 – rozhodnutie o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie a nevyhovujúce rozhodnutie ústavného súdu vydané na podklade zistenia procesného nedostatku – nie sú rozhodnutiami, ktoré by ústavnému súdu v konaní o tejto ústavnej sťažnosti bránili preskúmať napadnuté uznesenie krajského súdu z pohľadu toho, či v konkrétnych okolnostiach veci dôvody uvádzané v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia prijatiu tejto ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

24. Podľa § 124 druhej vety zákona o ústavnom súde sa lehota na podanie ústavnej sťažnosti počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť (k tomu pozri tiež bod 19 tohto uznesenia), preto považoval ústavný súd lehotu na podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému uzneseniu krajského súdu za zachovanú.

25. Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti dospel k záveru, že s prihliadnutím na charakter argumentácie sťažovateľa ústavnému súdu chýba v konaní o ústavnej sťažnosti napádajúcej kasačné rozhodnutie odvolacieho súdu právomoc poskytnúť sťažovateľovi ochranu ním označeným právam. V súvislosti s predbežným prerokovaním tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd považuje v prvom rade za potrebné poukázať na už citovaný čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

26. V súvislosti s podstatou a zmyslom princípu subsidiarity ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

27. Ústavný súd vo svojej judikatúre taktiež opakovane vyslovuje, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je len také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v príslušných procesných kódexoch (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06).

28. Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o ústavnej sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

29. Podstatou argumentácie sťažovateľa je nesúhlas s právnym názorom prezentovaným krajským súdom týkajúcim sa procesnej prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti súhlasného vyhlásenia žalovanej I a žalovaného II o otcovstve k žalovanému III. Sťažovateľove námietky atakujú v konkrétnostiach (právne posúdenie) aplikáciu a výklad ustanovení § 137 a § 470 CSP zo strany krajského súdu, ktoré považuje za arbitrárne. V konečnom dôsledku argumentácia sťažovateľa spochybňuje splnenie zákonných podmienok pre vecné (teda meritórne) posúdenie žalobcom podanej žaloby, ktoré bude (rovnako ako prípadné samotné meritórne posúdenie žaloby) predmetom preskúmavania v ďalšom priebehu konania o veci žaloby, keďže vec je v súčasnosti v procesnom štádiu konania pred súdom prvej inštancie. V aktuálnom procesnom štádiu konania pred súdom prvej inštancie neprichádza do úvahy pri rešpektovaní princípu subsidiarity, z ktorého vychádza čl. 127 ods. 1 ústavy, uplatnenie právomoci ústavného súdu, keďže o veci sťažovateľa bude ďalej prebiehať konanie pred všeobecnými súdmi, pričom sťažovateľ bude v ďalšom priebehu konania disponovať účinnými právnymi prostriedkami na ochranu svojich práv, ktorými môže brojiť proti arbitrárnej aplikácii a výkladu ustanovení § 137 a § 470 CSP ako právneho základu pre rozhodnutie vo veci procesnej prípustnosti žaloby, a tým aj napadnúť procesný nedostatok, ktorý podľa názoru sťažovateľa bráni vecnému

prejednaní takejto žaloby. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že sťažovateľom spochybňovaná prípustnosť žaloby v konkrétnych okolnostiach veci sa môže stať predmetom ústavného prieskumu až vtedy, ak bude vec právoplatne skončená, a v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (proti meritórnemu rozhodnutiu) túto v prvom rade je oprávnený preskúmať najvyšší súd (bod 25 tohto odôvodnenia).

30. Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia práv zaručených ústavou a dohovorom a ustanovenia Dohovoru o právach dieťaťa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením najvyššieho súdu

31. V zmysle judikatúry ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mal preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie (m. m. II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03).

32. Ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu tak môžu byť

predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015).

33. V zmysle už prezentovaných záverov sa ústavný súd pri posúdení namietaného porušenia práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením najvyššieho súdu sústredil a zameral na posúdenie otázky, či má súdom zvolená interpretácia aplikovaných právnych noriem v kontexte procesnej (ne)prípustnosti dovolania smerujúceho proti kasačnému rozhodnutiu odvolacieho súdu ústavnoprávne akceptovateľný charakter. Prihliadal pritom na zásadnú argumentáciu sťažovateľa obsiahnutú v bodoch 6 až 9 tohto uznesenia, ktorou namieta arbitrárnosť rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci posúdenia povahy kasačného rozhodnutia odvolacieho súdu vo vzťahu k prípustnosti dovolania.

34. V súvislosti s preskúvaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd taktiež poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci odvolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné.

35. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že dovolanie sťažovateľa podané podľa § 420 písm. f) CSP (dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu

práva na spravodlivý proces) bolo v súlade s § 447 písm. c) CSP odmietnuté ako procesne neprípustné.

36. V konkrétnostiach najvyšší súd v napadnutom uznesení v súlade s názorom vysloveným v rozhodnutí najvyššieho súdu R 19/2017 akcentoval, že spoločným znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP, je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej, alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, pričom ak táto podmienka nie je splnená, dovolací súd už neposudzuje prípustnosť dovolania z hľadiska existencie dovolateľom namietanej vady zmätočnosti a je irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

37. Zdôraznil pritom, že dovolaním napadnuté kasačné rozhodnutie odvolacieho súdu nenapĺňa atribúty rozhodnutia, proti ktorému je dovolanie podľa § 420 CSP procesne prípustné. V konkrétnostiach najvyšší súd uviedol, že judikatúra odvolacieho súdu nepovažuje predmetné rozhodnutie za rozhodnutie vo veci samej a ani za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (pozri R 19/2017).

38. Ústavný súd konštatuje, že závery najvyššieho súdu sú jasné, jednoznačné a presvedčivé. Za súčasného zákonného stavu (existujúceho s účinnosťou od 1. júla 2016) je dovolanie z dôvodov zmätočnosti (§ 420 CSP) prípustné len proti rozhodnutiam vo veci samej alebo rozhodnutiam, ktorými sa konanie končí.

39. Posúdenie prípustnosti dovolania smerujúceho proti kasačnému rozhodnutiu odvolacieho súdu už bolo z pohľadu existencie možnej protiústavnosti predmetom preskúmavania zo strany ústavného súdu vo veciach sp. zn. II. ÚS 61/2018 a sp. zn. II. ÚS 562/2018, v ktorých sa ústavný súd vyslovil k ústavnej udržateľnosti záveru najvyššieho súdu majúceho svoj pôvod v rozhodnutí najvyššieho súdu R 19/2017, podľa ktorého zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu nie je rozhodnutím vo veci samej a ani sa ním nekončí konanie.

40. Ústavný súd na podklade uvedeného, rešpektujúc svoju predchádzajúcu judikatúru, nemá dôvod spochybňovať argumentáciu najvyššieho súdu, ktorá bola základom pre odmietnutie dovolania sťažovateľa podaného podľa § 420 písm. f) CSP a smerujúceho proti kasačnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, a to ani s prihliadnutím na dôvody, ktoré v ústavnej sťažnosti predkladá samotný sťažovateľ.

41. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti môže podliehať určitým obmedzeniam. Za takého obmedzenia treba považovať aj nemožnosť podania dovolania proti zrušujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu. V príslušnom procesnom kódexe koncipovaná prípustnosť dovolania sleduje trend nastolený judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej má tento mimoriadny opravný prostriedok slúžiť na nápravu najzávažnejších procesných pochybení, t. j. zmätočných rozhodnutí, ako aj na riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov ako prvkov napĺňania princípu správnej istoty (k tomu pozri aj III. ÚS 73/2018).

42. Na podklade uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že v danom prípade sa najvyšší súd neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľa, ktorým napadol zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu, no keďže vzhľadom na novú právnu úpravu zistil, že toto rozhodnutie odvolacieho súdu nie je rozhodnutím vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí (§ 420 CSP), rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 písm. c) CSP vyslovene umožňuje (bez skúmania, či v konaní došlo k sťažovateľom namietanej procesnej nesprávosti), rešpektujúc pritom vlastnú judikatúru, resp. stanovisko (R 19/2017) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

43. Keďže z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K namietanému porušeniu čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu

44. K namietanému porušeniu čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa je potrebné v úvode uviesť, že tento upravuje princíp, že záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkolvek činnosti týkajúcej sa detí, a to aj pri rozhodovaní súdu v ich veciach alebo veciach, ktoré sa dotýkajú ich záujmu.

45. Ústavný súd už v súvislosti s namietaným porušením čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa uviedol (II. ÚS 596/2014), že na úrovni doktríny medzinárodného práva, ako aj na úrovni samotnej Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady/princípy (general principles) a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné tieto zásady inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívny a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, 3, 6 a 12 (pozri HODGKIN, R., NEWELL, P. *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*. Fully revised third edition. Ženeva : UNICEF Regional Office for Europe, 2007, p. 39, 83, 158; k tomu porovnaj aj Committee on the Rights of the Child: General Comment. No. 5, CRC/GC/2003/5, body 19, 20 a 22). Tento záver podporuje i samotný text týchto článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa je možné zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod.

46. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, keďže táto označená referenčná právna norma citovaného medzinárodného dokumentu neobsahuje priamo aplikovateľné subjektívne právo, ale je všeobecnou proklamáciou (princípom), ktorú je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku, a orgány aplikácie práva sú povinné tento princíp zohľadňovať pri aplikácii

príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov (m. m. II. ÚS 596/2014, II. ÚS 100/2018, IV. ÚS 332/2018).

47. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu